

Uluslararası Sendikacılık Hareketi ve Anti-Emperyalist Mücadele (1901-1945)

Yıldırım KOÇ^(*)

Giriş

Türkiye’de uluslararası sendikacılık hareketi tarihi konusunda yayımlanmış araştırmalar son derece sınırlıdır. Özellikle, uluslararası işkolu federasyonları ve Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun (IFTU) tarihi hakkında yalnızca iki kitap vardır: **Kamil Turan’ın Milletlerarası Sendikal Hareketler**¹ kitabı ile TÜRK-İŞ tarafından (yazarı belirtilmeden) yayımlanan **Ekmek, Barış, Özgürlük, Dünya Sendikacılık Hareketinin Tarihi**.²

Kamil Turan’ın kitabının Uluslararası Sendikalar Federasyonu ile ilgili bölümlerinde ana kaynak, TÜRK-İŞ’in sözü edilen yayınıdır. Kamil Turan, Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun hiçbir orijinal yayınından yararlanmamıştır. Ayrıca, Uluslararası Sendikalar Federasyonu ile ilgili temel kaynaklar da incelenmemiştir (Sassenbach (1926); Schevenels (1956); Lorwin (1929), Lorwin (1953). Kamil Turan’ın kitabı, bu nedenle, Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun öğrenilmesi ve anlaşılması açılarından son derece yetersizdir.

^(*) Türk-İş Genel Başkan Danışmanı

¹ Turan, K., **Milletlerarası Sendikal Hareketler**, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay. No. 33, Ankara, 1979, 447 s.

² TÜRK-İŞ, **Ekmek, Barış, Özgürlük, Dünya Sendikacılık Hareketinin Tarihi**, Yay. No. 59, Ankara, 1968, 200 s.

TÜRK-İŞ'in kitabının ilgili bölümleri de, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun çalışmalarının anlaşılabilmesi açısından büyük eksiklikler içermektedir.

Bu yazının amacı, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının ve onların denetimindeki uluslararası sendikacılık hareketinin İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki anti-emperyalist mücadelelere yaklaşımının incelenmesidir. (Uluslararası Meslek Sekreterlikleri, Uluslararası Hristiyan İşçi Sendikaları Federasyonu ve Sendikalar Kızıl Enternasyonal, yazının kapsamı dışında tutulmuştur).

Bu konu, günümüzde sendikacılık hareketinin ittifaklarının belirlenmesi açısından önemlidir.

Günümüzde sendikacılık hareketinde ittifaklar tartışıldığında iki ana eğilim ortaya çıkmaktadır.

Birinci eğilim, işçi sınıfının özünde enternasyonalist olduğu ve/veya olması gerektiği görüşünden hareketle ve ulusötesi sermayenin günümüzde artan egemenliğine dikkat çekerek, ana ittifakın tüm ülkelerin işçileri arasında olması gerektiğini ve olabileceğini ileri sürmektedir.

İkinci eğilim ise, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının enternasyonalist bir tavır içinde olmadığı; anti-emperyalist bir çizgi benimsemediği; sömürge ve yarı-sömürgelerdeki anti-emperyalist hareketlere yakınlık duymadığı ve denetimleri altındaki tutukları uluslararası sendikal örgütlerin politikalarını da bu anlayışa göre belirledikleri görüşündedir. Bu anlayışa göre, sorunların aşılmasında, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarıyla işbirliği ve dayanışma ve onların denetimindeki uluslararası sendikal örgütlenmeler önemlidir; ancak belirleyici değildir. Günümüzde belirleyici olan, her ülkede tüm anti-emperyalist güçlerin birleştirilmesi ve azgelişmiş ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ile güçlü bir ittifaka gidilmesidir.

Günümüzün bu tartışmalarına ışık tutacak bir konu, İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun (IFTU) sömürgecilik ve sömürgeciliğe karşı verilen mücadele konusundaki tavrıdır. Bu yıllarda büyük ağırlıkla Avrupa'daki gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikalarının uluslararası düzeydeki örgütlenmesi olan IFTU'nun tarihinin bu açıdan incelenmesi, benzeri örgütlenmelerin bugünkü politikalarının kavranabilmesinde yararlı olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Savaşımız sırasında İstanbul'da faaliyet gösteren sendi-

kalar sendikal mücadele vermişler, 1 Mayıs'ı kutlamışlar; ancak anti-emperyalist bir çizgi benimsememişler, işgale karşı çıkmamışlar, Bağımsızlık Savaşı'na açık ve etkili bir destek vermemişlerdir. Türkiye'de bugün işçi sınıfının programında bağımsızlık, ulusal egemenlik ve onlarla bağlantılı olarak anti-emperyalizmin yer alış biçimi, işçi sınıfının müttefiklerinin belirlenmesi açısından da önemlidir.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun da, İstanbul'daki sendikacılık hareketinin de emperyalizme karşı ilk başarılı kurtuluş savaşı olan Ulusal Kurtuluş Savaşı'na karşı gösterdiği duyarsızlık, yeterince tartışılmamış olmakla birlikte, günümüzün politikaları açısından son derece önemlidir.

Bu çerçevede sorulması gereken soru, ağırlıklı Avrupa ülkelerinin işçi sınıflarının sendikal örgütlerinden oluşan Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun anti-emperyalist mücadeleler konusundaki duyarsızlığının nedeninin ne olduğudur. Bu soruya iki yanıt verilebilir: (a) Avrupa ülkelerinin işçi sınıfları sınıf bilincinden yoksundur; bu nedenle de kendi ülkelerinde emperyalist politikaları desteklemişlerdir; (b) Avrupa ülkelerinin işçi sınıfları sınıf bilincine sahiptir; ancak kısa ve hatta orta vadeli sınıf çıkarlarının kendi ülkelerinin emperyalist politikalarıyla örtüştüğü inancındadır ve emperyalist politikalarından bilinçli bir biçimde yararlanmaktadır.

Bu yazının amacı, bu çerçevede, İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde uluslararası sendikacılık hareketinin sömürge ve yarı-sömürgelerdeki anti-emperyalist mücadelelere karşı tavrının incelenmesidir. Benzer nitelikte bir çalışma, günümüzde gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının tavrı konusunda da yapılmalıdır.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreterliği (1901-1913)

Gelişmiş kapitalist ülkelerde sendikaların meşruluk kazanması ve ardından uluslararası sendikal örgütlerin ortaya çıkışı, kapitalizmin emperyalizm aşamasına geçişi sonrasındadır. Kapitalist sistem, doğrudan artık-değer sömürüsüne ek olarak sömürgelerin yağmalanmasına da önem vermeye başlayınca, sömürge sistemine karşı çıkmayacak muhalif seslere ve örgütlenmelere daha hoşgörülü davranabilmeye ve davranmaya başlamıştır. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve sendikacılık hareketlerinin İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde sömürgecilik konusundaki tavrını, bu noktayı göz önünde bulundurarak anlamaya çalışmak, yararlı olacaktır.

Uluslararası düzeyde sendikal örgütlenmeler, belirli meslekler temelinde

ortaya çıktı. 1889 yılında basım işçileri, şapka işçileri, puro ve tütün işçileri ve ayakkabı işçileri ayrı ayrı uluslararası meslek sekreterlikleri oluşturdu- lar. Madenciler 1890 yılında, cam işçileri 1892 yılında, terziler, metal işçi- leri, demiryolu işçileri 1893 yılında, dokuma işçileri ve kürk işçileri 1894 yılında benzer nitelikte uluslararası meslek örgütlenmelerine gittiler.

Bu uluslararası meslek örgütlenmeleri, grevlerde uluslararası düzeyde grev kırılcılığının engellenmesini ve meslekte çalışma koşulları ve ücretler konusunda bilgi alışverişini amaçlıyordu.

Uluslararası meslek örgütlenmeleri, 1889 yılında oluşturulan İkinci Enternasyonal'in sosyalist çizgisinden önemli ölçüde etkilenmişti. Ayrıca, 1914 yılında faaliyet gösteren 28 uluslararası meslek örgütlenmesinin he- men hemen tümünün genel merkezi Almanya'daydı.³

Alman sendikalarının uluslararası meslek örgütlerindeki hakimiyeti, 1901 yılında Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın oluş- masında da görüldü. Daha sonra Uluslararası Sendikalar Federasyonu'na dönüşecek olan Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası, 7 Av- rupa ülkesinin sendikaları tarafından 21 Ağustos 1901 tarihinde Kopen- hag'da düzenlenen konferansta oluşturuldu. Örgütün 1902 yılında düzenle- nen ikinci konferansında, örgütlenmenin temel amacı, grev sırasında daya- nışmanın sağlanması, grev kırılcılığının önlenmesi, her ülkede işçi hareketi- nin durumu, çalışma mevzuatı ve çalışma koşullarına ilişkin bilgi derlen- mesi ve değiş tokuşu olarak belirlendi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın 1909 yılında toplanan 6. Konferansına 18 ülkeden 20 delege katıldı. Amerikan Emek Fe- derasyonu'ndan bir delege ilk kez bu konferansta yer aldı.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası 1904 yılında 14 Avrupa ülkesinde 2,5 milyon üyeyi (1 milyonu Almanya'da, 470 bini İngil- tere'de) temsil ediyordu. 1913 yılında ise 19 ülkede temsil ettiği işçi sayısı 7,7 milyon olmuştu. Almanya'da 2,5 milyon, ABD'de 2 milyon, İngilte- re'de 967 bin, Fransa'da ise 592 bin üye vardı. Bu ülkelerin dışında, Avus- turya, Belçika, Bosna, Hırvatistan, Danimarka, Finlandiya, Macaristan, İtalya, Hollanda, Norveç, Romanya, Sırbistan, İspanya, İsveç ve İsviçre sendika merkezleri Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na

³ Dreyfus, M., "The Emergence of an International Trade Union Organization (1902-1919)", Carew, A.- Linden, M.v.d.(ed.), **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Almanya, 2000, s.37-39.

bağlıydı.⁴ Örgütün politikalarının oluşturulmasında Avrupa ülkelerinin, özellikle de Almanya'nın, belirleyici rolü ve etkisi vardı.

Birinci Dünya Savaşı'na kadarki dönemde, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın kararlarında anti-emperyalist bir çizgi söz konusu değildir. Bu dönemde Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nı oluşturan örgütlerin buldukları ülkelerin büyük bir bölümü, sömürgelere sahipti ve emperyalist yeniden paylaşım kavgaları yaygınlaşıyordu. Ancak, bu yıllarda, büyük bir etkisi olan Alman sendikalarının da, örgütün politikalarının belirlenmesinde etkisi olan İngiliz ve Fransız sendikalarının da, sömürgeciliğe karşı bir tavrı olmamıştır. Tam tersine, **sömürgecilik onaylanmıştır.**

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun arşivinin büyük bir bölümü ve özellikle de ilk dönemlere ilişkin belgeler, Fransa'nın Almanlarca işgalinin ardından Gestapo'nun eline geçti ve İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra geri alınamadı. Bu nedenle, bu döneme ilişkin önemli kaynaklar sınırlıdır ve bunlarda, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın sömürgelerle ilgilendiğine ilişkin hiçbir bilgi yer almamaktadır.

Bu konuda en önemli kaynak, Uluslararası Sendikalar Federasyonu Sekreteri J. Sassenbach'ın 1926 yılında yayımlanan **Twenty-Five Years of International Trade Unionism** kitabıdır.⁵ Sassenbach'ın kitabında, 1901 yılındaki Kopenhag, 1902 yılındaki Stuttgart, 1903 yılındaki Dublin, 1905 yılındaki Amsterdam, 1907 yılındaki Oslo, 1909 yılındaki Paris, 1911 yılındaki Budapeşte ve 1913 yılındaki Zürih Konferanslarına ilişkin toplam 29 sayfa özet vardır.⁶ En güvenilir kaynak konumundaki bu kitapta yer alan görüşme özetlerinde, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nın sömürgeler sorunuyla ilgilendiğine ilişkin en ufak bir ipucu bile yoktur.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde (1929) yayımlanmış önemli diğer bir kaynak, Lewis L. Lorwin'in **Labor and Internationalism** kitabıdır.⁷ Lorwin, kitabının 15 sayfalık bir bölümünü (s.100-114) Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na ayırmıştır. Lorwin'in kitabındaki bilgiler de, sömürgecilik sorununun gündeme alınmadığını göstermektedir. Lorwin'in kitabının 1953 yılında yapılan basımında (**The International Labor**

⁴ Dreyfus, M., a.g.y., s.58-9.

⁵ Sassenbach, J., **Twenty-Five Years of International Trade Unionism**, International Trade Union Library Nos.4/5, IFTU, Amsterdam, 1926, 140 s.

⁶ Sassenbach, J., a.g.k., s.7-35.

⁷ Lorwin, L.L., **Labor and Internationalism**, George Allen and Unwin Ltd., Londra, 1929.

Movement, History, Policies, Outlook) Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na 5 sayfa ayrılmıştır.⁸ Bu bölümde yazılanlar, kitabın 1929 basımının özeti niteliğindedir ve sömürgecilik konusunun gündeme alındığına ilişkin bir bilgi yoktur.

Bu konuda diğer bir temel başvuru kitabı, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun Genel Sekreterliğini yapmış olan Walther Schevenels'in **Forty-Five Years IFTU** kitabıdır.⁹ Bu kitapta, Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na 30 sayfa ayrılmıştır (s.23-52). Anlatılanlar, büyük ölçüde Sassenbach'tan alınmıştır. Bu kitapta da örgütün sömürgeciliğe karşı bir tavrından söz edilmemektedir.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nda 1913 yılına kadar sosyalistler hakimdi. Farklı güçlü bir ses, Amerikan Emek Federasyonu (AFL) idi. Amerikan Emek Federasyonu, örgüte 1911 yılında katıldı. Örgüt tüzüğüne göre, her ülkeden yalnızca tek bir kuruluş üye olabiliyordu. Bu neden ileri sürülerek, ABD'den Dünya Endüstri İşçileri (IWW - Industrial Workers of the World) örgütünün üyelik başvurusu reddedildi. Bu tavır önemlidir; çünkü, Dünya Endüstri İşçileri (IWW) anarkosendikalist ve Marksist önderlik altında, enternasyonalist ve anti-kapitalist radikal bir çizgi izliyordu. Amerikan Emek Federasyonu'nun üyeliğinin nedeni, bir olasılıkla, Dünya Endüstri İşçileri'nin üyeliğinin engellenmesiydi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası 1913 yılında Zürih'te toplanan 8. Konferansında adını Uluslararası Sendikalar Federasyonu (IFTU: International Federation of Trade Unions) olarak değiştirdi.

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası, işçi sınıfının uluslararası işbirliği ve dayanışması açısından son derece sınırlı görevler yerine getirdi. Örgüte Alman sendikaları hakimdi. İngiliz sendikaları biraz mesafeli kaldılar. Yapılan iş, istatistik ve bilgi değiş tokuşu ile sendikal örgütlenmenin teknik sorunlarıyla ilgili tartışmalardı. Bir eleştirel yaklaşım, örgütün ancak bir "uluslararası posta kutusu" olabildiği biçimindeydi. "Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası bir ölçüde ve yeterince olgunlaşmadan, Uluslararası Çalışma Bürosu'nun rolünü oynadı."¹⁰

⁸ Lorwin, L.L., **The International Labor Movement, History, Policies, Outlook**, Connecticut, 1953, s.32-36.

⁹ Schevenels, W., **A Historical Precip, Forty-Five Years International Federation of Trade Unions**, Board of Trustees, Brüksel, 1957, 442 s.

¹⁰ Dreyfus, M., a.g.y., s.68-70.

Birinci Dünya Savaşı Öncesinde Gelişmiş Ülkelerin Sendikal Hareketlerinin Sömürgecilik Konusundaki Tavrı

Birçok ülkede sendikaların ve Avrupa ölçeğinde de uluslararası sendikal örgütlenmelerin ortaya çıktığı dönem, emperyalist paylaşımın en yoğun olduğu yıllardı. 1875 yılında Afrika'nın onda birinden az bir bölümü Avrupa ülkelerinin sömürgeydi. Yirmi yıl sonra, 1895 yılında, Afrika'nın yalnızca onda biri sömürgeleştirilmemişti. 1871 ile 1900 yılları arasında İngiltere İmparatorluğu 4,3 milyon mil kare araziye ve 66 milyon insanı sömürgeleştirdi. Fransa'nın sömürgeleştirdiği alan 3,5 milyon mil kare ve 26 milyon kişiydi. Almanya bu dönemde 1 milyon mil kare ve 13 milyon insan sömürgeleştirdi.¹¹ Gelişmiş kapitalist ülkeler ve sermayeleri, sömürgeleştirdikleri bölgeleri yağmaladılar ve bu bölgelerin insanlarını, angarya başta olmak üzere, her türlü yokluk, baskı, işkence ve sömürüye maruz bıraktılar.

Bu dönemde ortaya çıkan ve bu yağma ve sömürü karşısında tamamiyle sessiz kalan uluslararası sendikal örgütlerde belirleyici olan bazı ülkelerin sendikaları sömürgecilik sorununa nasıl yaklaşıyordu?

Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki dönemde Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'nda Alman etkisi, Lewis Lorwin tarafından şöyle belirtilmektedir: "1914 yılından önce Uluslararası Sekreteryaya ve Meslek Sekreterlikleri açık bir biçimde Alman etkisi altındaydı."¹²

Bu dönemde Alman işçi sınıfının sömürge sorununa bakışı nasıldı?

Alman, İngiliz ve Fransız işçi sınıflarının sömürge sorununa bakışı konusunda güvenilir ve kapsamlı bir çalışma, Fritjof Tichelman'ın "Sosyalist 'Enternasyonalizm' ve Sömürge Dünyası" makalesidir.¹³ Tichelman'ın belirttiğine göre, Alman Sosyal Demokrat Partisi içinde başlangıçta sömürgecilik karşıtı güçlü bir eğilim vardı. Ancak, Almanya güçlenip yayılcılığa başlayınca, farklı sesler ortaya çıkmaya başladı. Örneğin, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin önderlerinden Bernstein 1898 yılında, "üstün uygarlığın kendi etki alanını genişletme hakkını" savunuyordu. Daha sonra ise, "Almanya'nın, siyasal, ekonomik ve kültürel gücüne gerçekten uyan bir sömürge

¹¹ Thomson, D., **Europe Since Napoleon**, Penguin Books, Middlesex, 1970, s.498.

¹² Lorwin, L., a.g.k.(1929), s.112.

¹³ Tichelman, F., "Socialist 'Internationalism' and the Colonial World, Practical Colonial Policies of Social Democracy in Western Europe Before 1940 with Particular Reference to the Dutch SDAP," Holthoon, F.v. - Linden, M.v.d., **Internationalism in the Labour Movement (1830-1940)**, Cilt 1, International Institute of Social History, Amsterdam, 1988, s.87-108.

imparatorluğu yaratma hakkı" bir süreç içinde kabul edildi. Birinci Dünya Savaşı öncesinde ise "inanmış reformist çoğunluk, Almanya'nın sömürge imparatorluğunun yeniden canlandırılması talepleri de dahil olmak üzere, saldırgan bir savaş çabasını koşulsuz olarak desteklemeye başlamıştı."¹⁴

Benzer bir değerlendirme, Gottfried Mergner tarafından da yapılmaktadır. Mergner şöyle demektedir:¹⁵ "Alman işçi hareketinin enternasyonalizmi, sömürgecilik karşıtlığını içermiyordu. 'Uygar' dünyanın (yani, Avrupa'nın endüstrileşmiş uluslarının) insanın gelişiminin en üst noktasını oluşturduğu varsayımı, Alman işçi hareketinin temsilcilerinin 'vahşilerle' (yani, Avrupa sömürgeciliği tarafından ezilen halklarla) dayanışma içine girmesini önlüyordu."

"Emperyalizm, çatışma durumlarında daima örgütlü işçilerin ulusal dayanışmasına güvenebiliyordu." August Bebel, Alman Parlamentosu'nda yaptığı konuşmada, sömürgelerle ilgili bilgisinin olmadığını söyleyebiliyordu. 1912 yılına kadar, Afrika sömürgelerinin halklarıyla Alman Sosyal Demokrasisi birbirini tanımıyordu.¹⁶ Alman işçileri için "dayanışma, yalnızca kendileriyle eşit olanlar arasında mevcuttu."¹⁷ Alman işçi sınıfının temsilcileri Alman Parlamentosu'nda yaptıkları konuşmalarda, sömürgelerin getirisinin düşüklüğünden ve sömürgelere yapılan büyük devlet harcamalarından yakınıyorlardı.¹⁸ Alman sendikalarının uluslararası dayanışmasında ise, sömürgelerdeki siyah işgücünün maruz kaldığı acımasız sömürü sistemini sendikal yardımla değiştirme çabaları yer almıyordu. "Sömürgelerdeki uygarlaşmamış kişilerle birliktelik" mümkün değildi.¹⁹

Almanya'da sosyalist solun sömürgeler konusuna yaklaşımındaki çarpıklık, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin 1891 yılındaki Erfurt Kongresinde kabul edilen programında da görülmektedir. Programın girişinde şöyle denilmektedir:²⁰

¹⁴ Tichelman, F., a.g.y., s.100-101.

¹⁵ Mergner, G., "Solidaritaet mid den 'Wilden", Das Verhaeltnis der Deutschen Sozialdemokratie zu den Afrikanischen Widerstandskæmpfen in den Ehemaligen Deutschen Kolonien um die Jahrhundertwende," Holthoon, F.v. - Linden, M.v.d., **Internationalism in the Labour Movement (1830-1940)**, Cilt 1, International Institute of Social History, Amsterdam, 1988, s.68.

¹⁶ Mergner, G., a.g.y., s.70.

¹⁷ Mergner, G., a.g.y., s.72.

¹⁸ Mergner, G., a.g.y., s.76.

¹⁹ Mergner, G., a.g.y., s.79.

²⁰ Russell, B., **German Social Democracy**, George Allen and Unwin Ltd., Londra, 1965, s.139

"Kapitalist bir üretim biçiminin bulunduğu tüm ülkelerde işçi sınıflarının çıkarları aynıdır... Buna göre, işçi sınıfının kurtuluşu, tüm uygar ülkelerin çalışanlarının eşit biçimde dahil olacağı bir çalışmadır."

İngiltere'de 19. yüzyılda birçok kişi ve kuruluş, İngiltere'nin "uygarlaştırıcı misyonu"na inanıyordu. Ancak, sömürgelerdeki yerlilere yardımseverlik duygularıyla ve adaletli bir biçimde yaklaşılmalıydı. İngiliz işçi hareketi de bu anlayışı benimsedi. Avam Kamarası'nda sömürgecilik konuları tartışıldığında, sendikalar ve temsilcileri İmparatorluğu ve sömürge sistemini veri kabul ediyor; ancak sömürgelerde sendikal hakların tanınmasını ve angaryaya karşı çıkılmasını istiyorlardı.²¹

Fransa'da "ilk Fransız sosyalistlerinin ve ütopyklerinin birçoğu sömürgecilik yanlısıydı." 1895 yılında sömürgeciliğe karşı bir program kabul edilseyse de, bu karar, sömürgeciliğe karşı herhangi bir önemli eyleme yol açmadı. Bir süre sonra da radikaller ve sosyalistler ulusal sömürgecilik politikalarını benimsediler. Fransa'nın 1911 yılında Fas'a saldırması sürecinde ortaya çıkan protestolar, sömürgeciliğe karşı çıkmaktan çok, yol açacağı olumsuz sonuçlar nedeniyle, savaşa karşıydı. Ayrıca, "sömürgelerdeki kurtuluş mücadeleleriyle temasa girme konusunda en küçük bir girişim bile yoktu." Cezayir söz konusu olduğunda ise, "Fransız sosyalistlerinin ve işçi hareketinin büyük çoğunluğu kuşkuyla hiç yer bırakmayacak bir biçimde sömürgeci olduğunu ortaya koydu." "19. Yüzyılın son onyıllarından başlayarak sömürgeci kampanyalar kamuoyunu fethetti; işçi hareketi de bir süreç içinde ulusal sömürgeci mutabakata dahil oldu." Bu bütünleşme süreci Birinci Dünya Savaşı sonrasında daha da pekiştirildi.²²

Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreteryası'na 1911 yılında katılan Amerikan Emek Federasyonu ise çok daha açık ve acımasız bir politika izliyordu. Amerikan işçi sınıfının 20. yüzyılın başındaki örgütlü gücü olan Amerikan Emek Federasyonu'nun başkanı Samuel Gompers, **Labor and the Common Welfare**²³ kitabında yer alan yazılarında ve davranışlarında açıkça gözüktüğü gibi, Amerikan kapitalizminin ve ABD'nin dış politikasının birebir savunucusuydu.

Soruna bu çerçevede bakıldığında akla gelen bir soru, gelişmiş kapitalist

²¹ Tichelman, F., a.g.y., s.95.

²² Tichelman, F., a.g.y., s.97-8.

²³ Bkz. Gompers, S., *Labor Movements and Labor Problems in America, Labor and the Common Welfare*, 2. Basım, New York, 1969, 306 s.

ülkelerde sendikaların meşrulaşması ve sisteme kabul edilmesi (girmesi) sürecinin emperyalizme geçiş sürecine denk düşmesinin, sömürgeler konusunda (açık veya zımnî) bir anlaşmaya dayanıp dayanmadığıdır. E. Hobsbawm gelişmiş kapitalist ülkelerde sendikaların meşrulaşmasının zamanlamasını şöyle anlatıyor:²⁴

"Avrupa ülkelerinin çoğunda, işçi hareketine hoşgörülü davranma ve ona karşı hareket etmek yerine onunla birlikte hareket etme kararı, ondokuzuncu yüzyılın sona ermesinden önce verilmedi. Fransa'da bu durum, Komün sonrası isterinin sona ermesinin ardından 1880'lerde; Almanya'da Bismarck'tan sonra sosyalizm karşıtı yasaların kaldırılmasıyla; İtalya'da Crispi baskısının başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra gerçekleşti. Ancak İngiltere'de, sendikacılığın resmen kabulü ve seçmenliğin kitleselleşmesi 1860'ların ortalarında oldu."

Kapitalizm, emperyalizm aşamasına geçerken sömürsünü çeşitlendirdi. Doğrudan istihdam edilen işçiden elde edilen artık-değere ek olarak, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ve halklarının sömürülmesi gündeme geldi. Kapitalizm, bu koşullarda, kendi ülkesindeki artık-değer sömürsünde daha hoşgörülü ve demokrat görünümlü bir tavır takınabilmeye başladı. Buna karşılık, kendi ülkesindeki işçilerden talebi de, dünya çapındaki emperyalist sömürüyü kabullenmeleri idi. Bu koşullarda, işçi sınıfı hareketi komünist çizgide değilse, kısa ve orta vadeli sınıf çıkarları onu kendi ülkesinin hakim sınıflarıyla sömürgeler konusunda ortak bir program etrafında buluşturdu. Sömürge sisteminin devamı, sömürgeci ülkedeki işçi sınıfını rahatlatı; sömürge sisteminin çöküşü, sömürgeci ülkedeki işçi sınıfını sıkıntıya sokacak, onu kendi ülkesinin sermayedarlarıyla çatışmaya zorlayacaktı. Mevcut sistem, sendikaların, emperyalist sömürüye karşı çıkmadıkları takdirde ve sürece, reformist çizgide bir anti-kapitalist söylem ve program benimsemeleri durumunda bile, sendikalara tahammül etti.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikacılık hareketleriyle ilgili bu durum, onların denetim ve güdümündeki Ulusal Sendikal Merkezler Uluslararası Sekreterliği'ne de aynı biçimde yansıdı ve bu örgüt de sömürgeciliği veri kabul etti; gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçilerin hak ve özgürlüklerini geliştirme mücadelesini, sömürgecilikle çatışmadan ve anti-emperyalist bir çizgi benimsemeden sürdürdü.

²⁴ Hobsbawm, E., "Trends in the British Labour Movement," *Labouring Men*, Londra, 1964, s.336s

Uluslararası Sendikalar Federasyonu (1913-1945)

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda müttefik ülkelerin sendikaları ve sosyalist partileri 17/19 Eylül 1918 günleri Londra'da bir konferans düzenlediler. Konferans'ta ABD Başkanı Wilson'un 14 maddelik programı benimsendi. Bu programda, eski sömürge sistemini zayıflatmaya yönelik bir madde de yer alıyordu:²⁵

"(5) Sömürgelerin bütün talepleri serbest, açık görüşlü ve tümüyle tarafsız bir yaklaşımla ele alınmalı, bu tür egemenlik sorunlarının çözümünde ilgili halkların çıkarlarıyla egemenliği tartışılan devletin adil taleplerinin eşit ağırlık taşıması ilkesine kesinlikle uyulmalıdır."

Wilson'un programında Türkiye ile ilgili aşağıdaki madde de bulunuyordu:

"(12) Bugünkü Osmanlı Devletindeki Türk kesimlerine güvenli bir egemenlik tanınmalı, Osmanlı yönetimindeki öbür uluslara da her türlü kuşkudan uzak yaşam güvenliğiyle özerk gelişmeleri için tam bir özgürlük sağlanmalıdır. Ayrıca Çanakkale Boğazı uluslararası güvencelerle gemilerin özgürce geçişine ve uluslararası ticarete sürekli açık tutulmalıdır."

Bu dönemde İngiltere ve Fransa'nın sömürge çıkarlarıyla bağdaşmayan bu taleplerinin arkasında, ABD'nin Afrika ve Asya'daki sömürgeleri kendi denetimi altına alma girişimi vardı. Bu konu, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde de önemini korudu. 1949 sonrasında ABD'den Amerikan Emek Federasyonu (AFL), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ICFTU) genel politikasında anti-komünizmin temel alınmasını istiyordu. Bunun araçlarından biri, geleneksel sömürge sisteminin sona erdirilmesiydi; çünkü Sovyetler Birliği bu yıllarda sömürge ülkelerdeki bağımsızlık mücadelesine önemli bir destek veriyordu. Ayrıca, sömürgelere göstermelik bir bağımsızlığın verilmesi, onları Fransa, İngiltere ve diğer sömürgeci güçlerin denetiminden dışına çıkararak, ABD'ye açacaktı. Buna karşılık, İngiltere ve Fransa gibi sömürgeci ülkelerin sendikal merkezleri bu konudan büyük rahatsızlık duyuyorlardı.²⁶

²⁵ Oran, B.(ed.), **Türk Dış Politikası**, Cilt I, İletişim Yay., İstanbul, 2001, s.100

²⁶ Bkz. Carew, A., "Towards a Free Trade Union Centre: The International Confederation of Free Trade Unions (1949-1972)," Carew, A.-Linden M.v.d. (ed.), **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Almanya, 2000, s.187-339.

Londra Konferansı'nda benimsenen bu tavır, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun 1919 yılında yeniden faaliyete geçmesi sonrasında önem kazanmadı. Sömürgeler sorunu, Amerikan Emek Federasyonu'nun Uluslararası Sendikalar Federasyonu'ndan ayrılması sonrasında, ABD Devlet Başkanı'nın talepleri düzeyinde bile ele alınmadı.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun 28 Temmuz 1919 günleri Amsterdam'da toplanan kongresine Avusturya, Belçika, Çekoslovakya, Danimarka, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve ABD'den sendikalar katıldı. Bu örgütler 17.740.000 üyeyi temsil ediyordu.

1919 Amsterdam Kongresi'nde Amerikan Emek Federasyonu'nun (AFL) politikalarının tam zıttı bir sonuç çıktı. Anti-bolşevik bir çizgi izlenmesine karşın, "üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaştırılması" savunuldu. Ayrıca, Sovyet Rusya'ya ve Macaristan'a uygulanan ablukaya karşı çıkıldı. ABD'den AFL'nin temsilcisi Samuel Gompers her iki karara da karşı tavır aldı.²⁷ Nitekim, AFL 1921 yılı Mart ayında Uluslararası Sendikalar Federasyonu üyeliğinden ayrıldı. Örgütün 1920 yılında Londra'da ve 1922 yılında Roma'da yapılan kongrelerinde de, sosyalizmin yolunun "toprakların ve üretim araçlarının toplumsallaşmasından geçtiği" kararı alındı.²⁸ Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun bu tavrı, 1932 yılında köklü bir değişikliğe uğradı. Üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılması hedefi kaldırıldı.²⁹ Üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaşmasını talep ederken, sömürgelerin varlığını ve sömürgelerdeki baskı, yağma ve sömürüyü kabullenen bir anlayış gerçekten ilgi çekicidir ve bu çelişki, belki de, emperyalist ülke devletleriyle zımnî bir anlaşmayı yansıtmaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikacılık hareketleri ve Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1919-1922 döneminde Anadolu'da emperyalizme karşı verilen ilk başarılı kurtuluş savaşı konusunda tamamiyle duyarsız kaldılar. Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun yayın organı olan **The International Trade Union Movement** Dergisi 1921 yılında yayımlanmaya başladı. Derginin, 1921, 1922 ve 1923 yıllarına ilişkin sayılarında Anadolu'daki anti-emperyalist başkaldırı konusunda tek satır yoktur. Ayrıca,

²⁷ Schevenels, W., a.g.k., s.88-89.

²⁸ Goethem, G.v., "Conflicting Interests: **The International Federation of Trade Unions** (1919-1945), Carew, A.-Linden, M.v.d. (ed.), **The International Confederation of Free Trade Unions**, Peter Lang, Almanya, 2000, s.85, 88.

²⁹ Goethem, G.v., a.g.y., s.117-8.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun 1920, 1921, 1922 ve 1923 yıllarında 1 Mayıs bildirilerinde de sömürgeler sorununa ve Anadolu'daki direnişe ilişkin tek bir sözcük bulunmamaktadır. 1920 yılındaki 1 Mayıs bildirisinde, üretim araçlarının toplumsallaştırılması talebi öne çıkarılmaktadır.³⁰ 1921 yılında 1 Mayıs bildirisinde, "hakim sınıftan iktidarı alma" konusundaki kararlılık ifade edilerek, dünya barışının korunması ve militarizme karşı tavır alınması istenmektedir.³¹ 1922 yılı 1 Mayıs bildirisinde, enternasyonalizmin zaferi için, gericiliğe karşı ve evrensel barış için çaba gösterilmesi istenmektedir.³² 1923 yılı 1 Mayıs bildirisinde ise, "işçilerin kurtuluşunun işçilerin kendilerinin görevi olduğu" belirtilmekte, Avrupa'da barışın tehdit altında bulunduğu ifade edilerek diktatörlüklerin ve faşizmin özgürlükler ve işçi hakları açısından tehdit kaynakları olduğu vurgulanmakta ve 1 Mayıs günü "tüm ülkelerin proletaryasının işçi sınıfının yenilmez ve parlak uluslararası dayanışmasını yeniden göstermesi" talep edilmektedir.³³

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun dergisinin 1921-1939 dönemine ilişkin 19 cildi incelendiğinde, sömürgeler sorununun Federasyon kararlarında veya araştırmalarda hiç yer almadığı görülmektedir.

Bu tavır, yukarıda saptanan çizgi ile uyum içindedir. İngiliz, Fransız, Alman işçi sınıfları kısa ve hatta orta vadeli çıkarlarını emperyalist sömürünün devamında gördüklerinden, sömürge ve yarı-sömürgelerdeki anti-emperyalist savaşlar karşısında kendi devlet politikalarını (sessiz kalarak veya açık onay vererek) desteklemişlerdir.

Aynı yıllarda faaliyet gösteren Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi'nin (Profintern) Uluslararası Sendikalar Federasyonu'na yönelttiği eleştirilerin odak noktalarından biri de, Federasyon'un sömürgeler sorunu konusunda gösterdiği sessizlikti. Sendikalar Kızıl Enternasyonalisi (Profintern) Genel Sekreteri Aleksandr Losowsky (Salomon Abramovitch Drizdo), 1925 yılında yayımlanan **Fünf Jahre RGI (Rote Gewerkschafts Internationale)** kitabında bu konuya özel bir yer ayırmıştı. Losowski, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nu, "Fransız emperyalizminin Fas'a yönelttiği saldırılar karşısında parmağını oynatmamakla," "Çin işçilerinin emperyalizme karşı mücadelesinde hiçbirşey yapmamakla," "sömürgelerin bağımsızlığı konusunda bir

³⁰ IFTU, *The International Trade Union Movement*, January 1921, No.1, s.14-15.

³¹ IFTU, *The International Trade Union Movement*, March/May 1921, No.2/3, s.43.

³² IFTU, *The International Trade Union Movement*, March/April 1922, No.2, s.62-3.

³³ IFTU, *The International Trade Union Movement*, May/June 1923, No.3, s.6-7.

kez bile olsun görüş bildirmemekle" suçluyordu.³⁴ Losowski, kitabının "Enternasyonaller ve Sömürgeler" başlıklı 8. bölümünde de Uluslararası Sendikalar Federasyonu ile Sendikalar Kızıl Enternasyonalî'nin sömürgeler sorununa ve sömürgelerdeki anti-emperyalist mücadelelere bakışını karşılaştırıyor ve Federasyon'u sert biçimde eleştiriyordu. Losowsky şöyle yazıyordu: "Avrupa proletaryasının bir bölümüne dayanan Amsterdam (Uluslararası Sendikalar Federasyonu, YK) aristokratları için sömürgelerin işçileri sınıf kardeşleri değildir; kaderleri, doğa tarafından, emperyalizmin boyunduruğunu boyunlarında taşımak olarak belirlenmiş iş hayvanlarıdır."³⁵ Bu dönemde Profintern ile IFTU birbirlerinin politikalarını çok yakından izliyorlardı. Bu da açıkça göstermektedir ki, IFTU'nun sömürgeciliği kabullenmesi, bilgisizlikten veya bilinçsizlikten değil; bilinçli bir tercihin sonucuydu.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun ve onu oluşturan örgütlerin sömürgeler konusundaki yetersiz ve hatta olumsuz tavrı, 2000 yılında yapılan bir sempozyuma sunulan tebliğde de şu şekilde ele alınıyordu:³⁶

"RILU (Sendikalar Kızıl Enternasyonalî) bir başka alanda daha IFTU'nun (Uluslararası Sendikalar Federasyonu) karşısında tavrı aldı. Başından itibaren sömürgeciliğin ve emperyalizmin koşulsuz olarak karşısında olduğu için, sömürgeleştirilmiş ve yarı-sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki işçileri, yalnızca bağımsızlığın kazanılması için değil, fakat aynı zamanda onların ekonomik çıkarları ve sonunda da sosyalist devrim için örgütlemeye hazır olduğunu açıkladı. Bu alanda RILU'nun çok başarılı olması, bu nedenle, şaşırtıcı değildir. IFTU burada hemen hemen yoktu. Sömürgeci güç olan ülkelerdeki IFTU üyesi örgütler, eğer sömürgeciliği açıkça savunmuyorlarsa, genellikle anti-sömürgeci mücadeleyi fazla anlamıyorlardı."

Uluslararası Sendikalar Federasyonu 1945 yılına kadar ağırlıklı bir Avrupa örgütü olmaya devam etti. Örgüt, sömürgelerin emperyalist boyunduruktan kurtulması için hiçbir çaba içine girmedi. Bu yıllarda tek tek bazı sömürgelerde işçi hareketleri gelişirken, Uluslararası Sendikalar Federasyonu, bunlara karşı da duyarsız kaldı ve sömürgelerde ortaya çıkan sendikalar ge-

³⁴ Losowsky, A., *Fünf Jahre RGI*, Berlin, 1925, s.13.

³⁵ Losowsky, A., a.g.k., s.21.

³⁶ Tosstorff, R., "Moscow Confronts Amsterdam: On the History of the Profintern (1920-1937)," Wilde, B.d. (ed.), *International Conference, The Past and Future of International Trade Unionism, Ghent, May 19-20, 2000*, International Association of Labour History Institutions and AMSAB Institute of Social History, 2000, s.255.

nellikle sömürgeci ülkenin sendikasının denetimi ve güdümünde gelişti. Hatta, İngiliz sömürgelerinde olduğu gibi, ülkedeki sendikal merkez, kendi çalışma bakanlığı ile işbirliği yaparak, sömürgelerdeki işçi hareketini denetim altında tutmaya çalıştı.³⁷ Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1924-1927 döneminde, Balkanlarda, Baltık ülkelerinde, Hindistan, Çin, Arjantin, Meksika, Brezilya ve Güney Afrika'da örgütlenme çalışmalarında bulundu.³⁸ Ancak, Uluslararası Sendikalar Federasyonu Başkanı Purcell, **sömürgeciliğe karşı duyarsızlıkları konusunda sessiz kalırken, sömürgelerdeki sendikalarla işbirliği konusundaki yetersizliklerini** 1927 yılında şöyle dile getiriyordu: "Dünya ölçeğinde hala tam olarak gelişmiş değiliz. Milyonlarca renkli insanın tam olarak proleterleştikleri gerçeğini de tam olarak kavrayabilmiş değiliz."³⁹

Bu yıllarda, Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nda bir Avrupa örgütü olması tartışmaları bile yapılıyordu. Büyük bir uzak görüşlülükle, Avrupa Birleşik Devletleri'nden söz ediliyordu. Federasyon'un genel sekreterlerinden Edo Fimmen, 1924 yılında yayımlanan kitabında (**Emeğin Alternatifi: Avrupa Birleşik Devletleri veya Sınırlandırılmış Avrupa**), kapitalizmin artık ulusal sınırları aştığını ve uluslararası düzeyde yeni blokların oluştuğunu belirledikten sonra, daha merkezîyetçi bir Federasyon öneriyordu.⁴⁰ Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1932 yılında da, Avrupa ölçeğinde bir ekonomik birliğin oluşturulması çağrısını yapıyordu.⁴¹

Uluslararası Sendikalar Federasyonu, sömürgeciliğin sona erdirilmesi talebini gündeme getirmezken, Avrupa dışındaki bazı ülkelerdeki örgütlenme çalışmalarını 1929 yılından sonra hızlandırdı. 1930 ve 1931 yıllarında Türkiye, Suriye, Lübnan, Filistin, Irak ve Mısır'ın da içinde yer aldığı Yakın Doğu'ya iki büyük gezi düzenlendi. Ayrıca, diğer kıtalardaki sendikal merkezlerle de ilişkilerde önemli gelişmeler yaşandı.⁴²

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun daha sonraki yıllardaki mücadelesinde temel hedef Avrupa'da faşizmin yenilmesi idi. Avrupa'da faşizme karşı çıkılırken, sömürgelerde en az faşizm kadar acımasız sömürgeci yönetimler karşısında hiçbir tepki gösterilmedi. Sendika yönetimlerin-

³⁷ Örnek için bkz. Davies, I., **African Trade Unionism**, Penguin, 1966; "The Colonial Experience (Labour Policies of Britain, France and Belgium)" bölümü ve s.38.

³⁸ Schevenels, W., a.g.k., s.160.

³⁹ Goethem, G.v., a.g.y., s.106.

⁴⁰ Goethem, G.v., a.g.y., s.97.

⁴¹ Goethem, G.v., a.g.y., s.119.

⁴² Schevenels, W., a.g.k., s.191-194.

de, "Avrupa'nın uygar insanları demokrasiye layıktır, faşizm onlar için değildir; ama sömürgelerin gelişmemiş halkları bağımsızlığa ve demokrasiye layık değildir, onlar ancak uygar sömürgeciler tarafından yönetilebilir" gibi bir anlayış hakimdi. Bu sömürüden kendi işçi sınıflarının da maddi yararlar sağladıklarını görüyorlardı. Gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikasız işçilerinin ve sendikalı işçilerinin büyük çoğunluğunun (diğer bir deyişle, işçi sınıflarının) demokratik süreçlerle yönetime gelmiş sendika önderlerinden farklı düşündüğüne ilişkin bir ipucu da yoktur.

Federasyon İkinci Dünya Savaşı döneminde bir Acil Uluslararası Sendika Konseyi oluşturdu. Konsey'in 1942 yılı Eylül ayında yapılan toplantısında oluşturulan bir komiteye, Savaş sonrası döneme ilişkin taleplerin formüle edilmesi görevi verildi. Schevenels'in raportörlüğünde toplanan komitenin hazırladığı rapor, Acil Uluslararası Sendika Konseyi'nin 30 Mart 1944 günlü toplantısında kabul edildi. Bu raporda sömürgelerin durumuyla ilgili aşağıdaki talep yer alıyordu:⁴³

"5. Sömürge ve Yarı-Sömürge Halkların Yönetiminde Uluslararası Gözetim

"Bu bölgelerin yönetimi tümüyle onların mevcut yöneticilerinin ellerinde kalabilirken, yukarıda belirtilen dünya örgütünün otoritesi altında, sömürge halkların yalnızca kendi yararlarına olacak bir biçimde yönetilmelerini ve bağımsız ve kendi kendilerini yöneten ülkeler durumuna hızlı bir biçimde evrilmelerini sağlayacak bir biçimde (sömürge, YK) yönetimlerinin politikasını sürekli olarak gözetim altında tutmaya yetkili uluslararası komisyonlar kurulmalıdır."

Dikkat edileceği gibi, Uluslararası Sendikalar Federasyonu, 1944 yılında bile, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin tam bağımsızlığını talep edememekteydi.

1944 yılında kabul edilen bu belgenin ilginç bir özelliği de, Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulmasını savunmasıdır. Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun kabul ettiği raporda, Avrupa kıtası için ideal çözümün, tüm ülkeleri kapsayan bir devletler federasyonu olduğu belirtilmektedir. Raporda, tüm Avrupa işçilerine, tüm halkların özgürlük ve eşitlik içinde

⁴³ Schevenels, W., a.g.k., s.302, 417.

demokratik birliklerini sağlamak amacıyla birleşik bir Avrupa'nın kurulmasının şartlarını yaratmaları için çağrı yapılmaktadır.⁴⁴

1945 yılının sonunda Uluslararası Sendikalar Federasyonu'na üye örgütler ve üye sayıları aşağıda sunulmaktadır:⁴⁵

ABD	AFL: Amerikan Emek Federasyonu	6.940.000
Arjantin	CGT: Genel Emek Konfederasyonu	180.000
Avusturya	ÖGB: Avusturya Sendikalar Konfederasyonu	350.000
Belçika	CGTB: Genel Emek Konfederasyonu	450.000
Kanada	TLCC: Kanada Meslekler ve Emek Kongresi	344.000
Çin	Çin Emek Derneği	590.000
Danimarka	DSF: Sendikalar Konfederasyonu	500.000
Fransa	CGT: Genel Emek Konfederasyonu	5.100.000
İngiltere	TUC: Sendikalar Kongresi	6.812.000
Hindistan	NTUF: Ulusal Sendika Federasyonu	407.800
Meksika	CTM: Emek Konfederasyonu	530.000
Lüksemburg	CSL: Sendika Komisyonu	20.000
Hollanda	NVV: Sendikalar Konfederasyonu	170.000
Yeni Zelanda	NZFL: Yeni Zelanda Emek Federasyonu	218.400
Norveç	AFL: İşçi Sendikaları Ulusal Federasyonu	400.000
İspanya	UGT : Genel Emek Konfederasyonu	20.000
Filistin	Histadrut: Yahudi Emegi Genel Federasyonu	150.000
İsveç	LO: Ulusal Emek Örgütü	1.200.000
İsviçre	USS: Sendika Federasyonu	250.000
Güney Afrika	Ortak Sendika Konseyi	120.000
Toplam		24.751.800

1945 yılı sonunda üye bulunan örgütler dışında, 1901 yılından sonra bir süre de olsa üyeliği olan kuruluşların buldukları ülkeler de şunlardır: Bulgaristan, Çekoslovakya, Estonya, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Sırbistan, Bos-

⁴⁴ Schevenels, W., a.g.k., s.402.

⁴⁵ Schevenels, W., a.g.k., s.426-7.

na, Hırvatistan, Arjantin, Peru, Güneybatı Afrika, Hollanda Batı Hint Adaları.⁴⁶

Uluslararası Sendikalar Federasyonu 1945 yılında kendini feshetti. Aynı yıl Dünya Sendikalar Federasyonu oluşturuldu.

Sonuç

Bugün Türkiye’de tüm bölgelerden, kökenlerden, siyasal kesimlerden işçiler, memurlar, emekliler ve işsizler, ülkemizin sorunlarının ve kendi sorunlarının sorumlularının başında IMF’yi saymaktadır. IMF ve kardeş örgütleri Dünya Bankası Dünya Ticaret Örgütü, gelişmiş kapitalist ülkelerin ve ulusötesi sermayenin denetimi altındadır. Bu uluslararası finans kurumlarının uygulattıkları politikalar yalnızca işçi sınıfının değil, aynı zamanda diğer emekçi sınıf ve tabakaların ve ulusalcı güçlerin de çıkarlarıyla temelden çelişmektedir. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerin tümü için de geçerlidir.

Bu nedenle, Türkiye’de ve diğer azgelişmiş ülkelerde işçi sınıfının programı anti-emperyalisttir.

Diğer taraftan, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları ve onların denetimlerindeki uluslararası sendikal örgütler, IMF, DB ve DTÖ karşısında açık bir karşı tavır almamaktadır. Bu açıdan en olumlu tavır içinde olanların çizgisi de, IMF, DB ve DTÖ ile görüşmeler yoluyla onların politikalarını değiştirebilme umudu ve çabasıdır.

Bu durum, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının kısa ve orta vadeli sınıf çıkarlarının kendi ülkelerinin sermayedarlarıyla mı, yoksa gelişmekte olan ülkelerin işçi sınıflarıyla mı ortaklaştığı sorusunu gündeme getirmektedir. Diğer bir deyişle, anti-IMF, anti-DB, anti-DTÖ ve temelde anti-emperyalist olmayan güçler arasında enternasyonalist bir işbirliği, güçbirliği ve dayanışma olabilir mi?

Bu soruların bugünkü yanıtlarını sağlıklı bir biçimde verebilmenin ilk adımı, birinci ve ikinci yeniden paylaşım savaşları öncesinde en önemli uluslararası sendikal örgütlenmelerin sömürgecilik konusundaki tavrını incelemektir. Bu yazının amacı bu konuda bir durum tespitidir.

Ortaya çıkan tablo, kendi mantığı içinde tutarlıdır: İşçi sınıfının büyük

⁴⁶ Schevenels, W., a.g.k., s.423-425.

çoğunluğu için ortada enternasyonalizm yoktur. Gelişmiş ülkelerin işçi sınıflarının büyük çoğunluğu, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin halklarının ezilmesini ve sömürülmesini kabullenmiştir. Bu ülkelerde sınırlı sayıda işçinin dönem dönem her türlü baskı ve sömürüye karşı çıkan bir tavır içine girmesi, sınıfın genel ve yaygın tavrını değiştirmemiştir.

Bugün IMF ve IMF gibi uluslararası finans kurumları aracılığıyla yeni-sömürgelerin yağmalanmasını ve ezilmesini kabullenenlerin bu tavrının, tarihte örnekleri ve kökleri vardır. 1945 yılına kadarki döneme ilişkin kısa bir araştırma, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları içinde sömürgeciliği kabul edenlerin büyük çoğunluğu oluşturduğunu göstermektedir.

Bu durum değişmelidir. Gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları, ulusötesi sermayeye karşı mazlum ulusların yanında yer almalıdır. Ancak bunun sağlanabilmesinin yolu, ulusötesi sermayenin gelişmekte olan ülkeleri yağmalamasını engellemekten geçmektedir. Enternasyonalizmin ufak grupların anlayışı ve ideali olmaktan çıkıp kitleselleşebilmesi ancak emperyalist sömürünün zayıflatılmasıyla, güçlü bir anti-emperyalist mücadele ile ulusötesi sermayenin geriletilebilmesiyle mümkündür. Bugün ulusalcı güçlerle ve mazlum ülkelerin halkları ve işçi sınıflarıyla yapılacak başarılı ittifaklar, dünyada barışın, huzurun ve refahın ve ayrıca evrensel bir işbirliği, dayanışma ve bütünleşmenin önkoşullarını oluşturacaktır.